

Pomoväst

A green, multi-pointed starburst or jagged-edged shape, resembling a speech bubble or a star, with a thin green outline. It is centered on the page and contains the text below.

**Våga pröva och bli bäst –
med hjälp av Pomoväst!**

**Pomovästs strategi för lokal utveckling
för åren 2023 – 2027**

Pomovästs strategi för lokal utveckling 2023 - 2027

1. Inledning, strategins målläge och Pomovästs uppgifter och roll som en lokal utvecklare	3
2. Sammanfattning av strategins beredningsprocess	4
3. Beskrivning av verksamhetsområdet och analys av nuläget	5
4. Utvecklingsbehovet	9
5. Valda prioriteringar för utveckling, mål och åtgärder i anknytning till dem.....	12
5.1 Befrämjande av företagsamhet.....	13
5.2 Natur- och miljöfrågor.....	14
5.3 Byautveckling.....	15
6. Finansieringsplan.....	16
7. Beskrivning av genomförande	16
7.1 Aktivering och kommunikation	16
7.2 Information, intern och extern	17
7.3 Samarbete och nätverkande	18
7.4 Administration	19
8. Uppföljning och bedömning	20

- Bilaga 1: Beskrivning av på vilket sätt beredningsprocessen är inkluderande
- Bilaga 2: Dynamisk nätverksanalys
- Bilaga 3: NTM-centralen/Leader-samarbetsavtal (inklusive karta över stödberättigat landsbygdsområde)
- Bilaga 4: Åtaganden om kommunfinansiering; ett sammandrag finns som bilaga
- Bilaga 5: Urvalskriterier för projekt som finansieras

**Pomoväst har en innovativ
och inkluderande
verksamhet och vi stöder en
modig utveckling!**

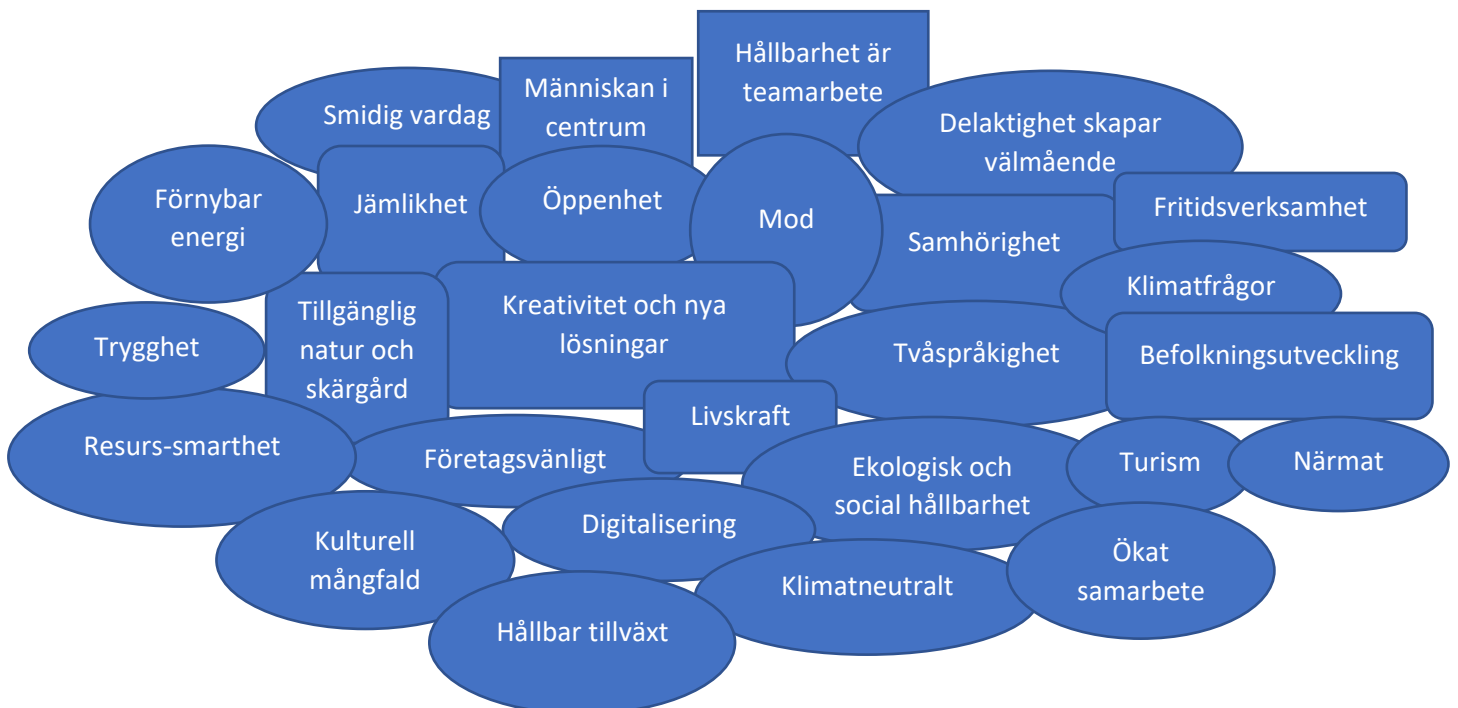
1. Inledning, strategins målläge och Pomovästs uppgifter och roll som en lokal utvecklare

Pomoväst grundades år 1997 och har nu verkat som en lokal utvecklingsorganisation i Västnyland i 25 års tid. Denna strategi är en naturlig fortsättning på det arbete som tidigare gjorts.

Under programperioden 2023 - 2027 vill Pomoväst uppmuntra till en utvecklingsverksamhet där man modigt vågar pröva på nya saker, hitta nya lösningar och inkludera nya människor i sin verksamhet. Delaktighet, samverkan och nätverksbyggande blir allt viktigare inom ramen för en hållbar utveckling. Vi tar hand om vår natur så att alla kan ha glädje av den och gör den tillgänglig på ett hållbart sätt samtidigt som vi uppmuntrar till företagsamhet i olika former samt en livlig byaverksamhet.

Pomoväst är den ledande landsbygdsutvecklingsorganisationen i regionen och samarbetet med övriga aktörer löper väl. Vi har vid sidan av den sedvanliga Leader-verksamheten även utvecklat ett eget stödsystem för små projekt, Pomo€ash för ungdomar samt nu även för seniorer. Vi strävar med andra ord till att med små medel utveckla vår verksamhet och hitta på nya lösningar för att göra livet lättare för invånarna i vår region.

Denna strategi kompletterar övrigt utvecklingsarbete som bedrivs i regionen och målen och åtgärderna i strategin överensstämmer med de mål som ställts upp inom ramen för andra program och strategier som förverkligas i området. De planer och strategier som speglats mot denna strategi är kommunernas strategier, Nylands NTM-centrals strategier och program samt Nylands Förbunds landskapsplan. Här nedanför finns ett litet urval av det som kommer fram i dessa och som även Pomovästs strategi omfattar.

2. Sammanfattning av strategins beredningsprocess

Denna strategi är uppgjord i nära samarbete med olika lokala aktörer, invånarna i området, samarbetspartners både inom och utom området samt genom att aktivt lyssna till de signaler som kommit från fältet under flera års tid. Vi har också studerat statistik över området och bekantat oss med övriga utvecklingsstrategier och -planer som finns i regionen.

Pomoväst höll i trådarna för ett projekt som genomfördes i samarbete med de övriga nyländska Leadergrupperna och inom ramen för detta har vi diskuterat samarbete mellan grupperna men även samarbetet med NTM-centralen. Inom ramen för detta projekt ordnades också flera workshoppar samt ett webinarium. Vi genomförde en gemensam enkät och vi fick också en hel del bakgrundsmaterial via en landsbygdsbarometer som genomfördes i området.

Pomovästs styrelse har diskuterat den kommande strategin vid sina styrelsemöten samt under andra sammankomster. Vi har ordnat diskussionstillfällen i alla kommuner i februari-mars 2020 och vi ordnade ett kickoff-tillfälle öppet för alla intresserade inom vårt eget område 12.3.2020.

Därtill har vi diskuterat framtidsidéer med ungdomar och ungdomsarbetare i Hangö och i samband med Raseborgs Företagsriddares möten. Under hösten 2020 hölls möten med alla kommuner i området, diskussioner fördes med kommunstyrelserna i Hangö, Raseborg och Sjundeå samt med näringslivssektionen i Kyrkslätt. Totalt sett har cirka 150 personer deltagit i dessa diskussioner.

I början av år 2021 genomförde vi en enkät inom vårt eget verksamhetsområde där vi frågade hur de svarande ser på framtiden och vilka utvecklingsbehov det finns. Under våren 2022 har vi genom vårt eget projekt "Projektskolan" besökt varje kommun i området och förutom detta hållit två tillfällen via Zoom. I samband med dessa tillfällen har vi presenterat våra tankar gällande den kommande strategin och lyssnat på de kommentarer vi fått från fältet. Totalt sett har cirka 60 personer deltagit i dessa tillfällen. Därtill har strategin diskuterats i samband med föreningens vårmöte i maj 2022.

Vi har genom den nyligen uppdaterade dynamiska nätverksanalysen försökt identifiera alla våra nuvarande samt kommande samarbetspartners och ha kontakt med dem på sätt eller annat under strategiarbetet.

Information om olika tillfällen har funnits på vår hemsida, vår Facebook-sida samt delats i olika grupper på Facebook, därtill har vi annonserat i lokaltidningarna.

De tankar och idéer som kommit fram under arbetets gång har beaktats i denna strategi. Som exempel kan nämnas den enkät vi gjorde bland invånarna. Vi fick totalt 272 svar (140 svenska och 132 finska) och svaren kom från alla kommuner i vårt verksamhetsområde inklusive 25 personer som är fritidsboende i regionen. I svaren framkom tydligt att det man främst önskar att vi ska satsa på är ungdomar, byautveckling, hållbar utveckling, miljön samt företagande.

Då det gäller ungdomar önskade man mera aktiviteter samt företagsbefrämjande åtgärder. Då vi pratar om byautveckling vill man ha en fungerande närservice, utveckla trivseln osv. Trafikfrågor, vägarnas skick och lättrafikleder var också frågor som kom upp bland enkätsvaren. Under rubriken företagande kom bla turismen starkt fram (kulturturism, närturism, matturism, skärgården). Miljöskyddet är också mycket viktigt, liksom cirkulär ekonomi. Man önskar också mera leder och rutter för motion och fritidsverksamhet.

3. Beskrivning av verksamhetsområdet och analys av nuläget

Pomovästs verksamhetsområde består av fem kommuner; Hangö, Raseborg, Ingå, Sjundeå och Kyrkslätt. Centrumområdet i Kyrkslätt omfattas inte av landsbygdsprogrammet men åtgärder kan där, i mån av möjlighet, genomföras med hjälp av annan finansiering. I Hangö finns Finlands allra sydligaste udde och som granne till Kyrkslätt har vi huvudstadsregionen i öster.

Den totala befolkningen på verksamhetsområdet uppgår till 87 447 personer, varav cirka 67 000 omfattas av landsbygdsprogrammet. Tvåspråkigheten är stark i området. Då vi undantar Kyrkslätt centrum, som inte omfattas av landsbygdsprogrammet, kan vi konstatera att språkfördelningen mellan finska och svenska är ungefär 50/50 i området, därtill kommer en rätt så stor andel som pratar något annat språk.

Verksamhetsområdet har i stort sett varit detsamma allt sedan Pomoväst inledde sin verksamhet för 25 år sedan. Det är ett geografiskt enhetligt område som förenas av kusten, kulturen och tvåspråkigheten. Områdets totala landareal är 2 213 km² och avståndet från de västligaste delarna till de östligaste är ungefär 100 km. Befolkningstätheten i området varierar från 15 till 110 invånare per kvadratkilometer. Pomovästs verksamhetsområde är det område med mest landsbygd i Nyland.

Invånare per kommun

Kommun	Invånare 31.12.2021	Svensk- språkiga %	Finsk- språkiga %	Övriga språk %	Land- areal km ²	Folktäthet inv./km ²
Hangö	7 979	43	52	5	114,5	69,7
Ingå	5 353	52	43	5	347,8	15,4
Kyrkslätt	40 433	16	74	10	365,0	110,8
Raseborg	27 484	64	31	5	1 144,3	24,0
Sjundeå	6 198	27	66	7	241,6	25,7
	87 447	36	56	8	2 213,2	39,5

Källa: Nyland-Databanken, Nylands Förbund

Västnyland präglas också av en stor fritidsbosättning. Antalet fritidshus i regionen har totalt sett ökat med närmare 1 900 under de senaste 20 åren. De flesta fritidshusen hittar vi i Raseborg och i Ingå, där också den största ökningen skett under senare år. Även i Hangö har fritidsbefolkningen ökat märkbart under de senaste årtiondena, men det syns inte i denna statistik i och med att många där köper en aktielägenhet, som de sedan använder som fritidsbostad.

Antalet fritidshus i Västnyland

	År 2000	År 2021
Hangö	742	797
Ingå	1 842	2 495
Kyrkslätt	2 474	2 473
Raseborg	5 668	6 878
Sjundeå	843	820
	11 569	13 463

Källa: Statistikcentralen

Vi har också en mycket fin och unik skärgård med sammanlagt 330 fast bosatta personer på 49 olika öar. Därtill kommer fritidsbosättningen. Av de ovan nämnda fritidsbostäderna i vårt område finns 3 277 i skärgården, på 843 olika öar. Man räknar med att antalet fritidsboende i skärgården uppgår till över 13 000 personer. Detta innebär en stor belastning på den känsliga naturen samtidigt som det ger förtjänstmöjligheter för de fast bosatta. Det är brist på allmänna förbindelser till skärgården, om man inte har en egen båt är det svårt att ta sig ut i skärgården. Här finns möjligheter för utveckling, tex med tanke på turismen.

Skärgård

	Permanent bebodda öar	Permanent befolkning	Öar med fritidsboende	Fritidsbostäder	Antal fritidsboende*
Hangö	2	4	51	246	984
Ingå	14	88	230	1 070	4 280
Kyrkslätt	3	3	112	374	1 496
Raseborg	30	235	440	1 528	6 112
Sjundeå	0	0	10	59	236
	49	330	843	3 277	13 108

* Antalet fritidsboende beräknas så att man antar att det bor fyra personer i varje fritidsbostad.

Källa: Nylands landsbygdsbarometer, mars 2020

Inom området har vi en mycket mångsidig miljö; skärgården, kustområden, jordbruksbygder, skogar, små samhällen och byar. Vi har också flera gamla fina bruksmiljöer. Nämnas kan tex Fiskars, Billnäs, Svartå och Fagervik, där för övrigt den första potatisen i Finland odlades.

Vårt område präglas också av krigshistorien och denna har under senare år lyfts fram både via föreningen Porkala Parentesen och museerna Degerby Igor och Frontmuseet i Lappvik, som alla lockat nya besökare till regionen.

Vi har två stora hamnar i vårt område, Hangö hamn och Ingå djuphamn, vilka båda har en stor strategisk betydelse för området.

Området är mycket mångsidigt och utvecklingsbehoven är olika beroende på i vilken del av området vi befinner oss. Åldersstrukturen varierar mycket mellan kommunerna, likaså befolkningsökningen/-minskningen. I Nyland har den största befolkningsökningen skett i huvudstadsregionen och detta avspeglar sig till en del ännu då det gäller Kyrkslätt. Men ju längre västerut vi kommer, desto sämre ser prognosen ut. Om ingenting görs skulle befolkningen, enligt prognosen, minska med sammanlagt över 4 000 personer i de två västligaste kommunerna i vår region fram till år 2040. Detta betyder en minskning med över 22 % i Hangö på mindre än 20 år. Då även åldersstrukturen visar på att vi har en alltmer åldrande befolkning i de västra delarna av området så är det helt klart att något bör göras för att hålla området vid liv också i fortsättningen.

Vi kan konstatera att de senaste årens pandemi har medfört att allt fler vill flytta ut på landsbygden. Också det krig som för närvarande pågår i Ukraina har ökat intresset för att bo på landsbygden, där man kan värma sitt hus med ved och där man kan odla åtminstone en del av sin mat själv. Man har lättare att klara sig på landsbygden än i städerna då det är krisläge. Många skaffar sig också ett andra boende på landet. Vi får se hur länge denna trend håller i sig, men för närvarande ser vi ett stort intresse av att flytta helt eller delvis till landsbygden.

Åldersstruktur samt befolkningsprognos

Kommun	Invånare 31.12.2021	0-14 år %	15-64 år %	> 65 år %	Prognos fram till år 2040
Hangö	7 979	11,8	54,6	33,6	-1 792
Ingå	5 353	14,8	59,2	26,0	-337
Kyrkslätt	40 433	18,5	64,1	17,4	4 804
Raseborg	27 484	14,3	57,6	28,1	-2 271
Sjundeå	6 198	16,9	63,2	19,9	138
	87 447				542

Källa: Statistikcentralen

De småstäder som finns här består till största delen av landsbygd. Också här finns det långa avstånd till service, om man tex bor i Padva i Bromarv så har man cirka två timmars resa till närmaste BB som finns i Lojo. Kollektivtrafiken fungerar relativt bra i regionen då man rör sig i väst-östlig riktning. Men då man vill röra sig i en syd-nordlig riktning är det inte lika enkelt, utan då är man för det mesta tvungen att använda egen bil. Vissa satsningar gällande kollektivtrafik har gjorts av kommunerna, men ännu finns det behov av utveckling.

Då man ser till antalet arbetsplatser och arbetsplatsförsörjningsgraden kan man konstatera att Hangö är den kommun där man har flest arbetsplatser i förhållande till den arbetsföra befolkningen. Sjundeå, Ingå och Kyrkslätt påverkas av närheten till huvudstadsregionen och många som bor i dessa kommuner pendlar till jobbet i Helsingforstrakten. Näringsstrukturen visar att de gamla jordbruksbygderna i Ingå, Sjundeå och Raseborg ännu lever kvar medan andelen arbetsplatser inom primärproduktionen är så gott som obefintlig i Hangö och Kyrkslätt.

Arbetsplatser och näringsstruktur

Kommun	Antal arbetsplatser totalt år 2019	Varav primärproduktion %	Förädling		Service %	Arbetsplatsförsörjningsgrad %
			%	%		
Hangö	3 489	0,3	35,5	62,9	110,3	
Ingå	1 356	8,8	23,5	64,1	56,9	
Kyrkslätt	10 995	0,9	19,4	77,4	58,6	
Raseborg	9 917	3,8	21,8	72,4	86,9	
Sjundeå	1 344	6,7	15,0	75,3	46,3	
	27 101					

Källa: Statistikcentralen

Arbetslöshetsgraden varierar mellan 5,3 % och 9,7 % i området. Den högsta arbetslösheten finns i Hangö och Raseborg där över hälften av de arbetslösa är långtidsarbetslösa. Antalet arbetslösa som fyllt 50 år är ungefär detsamma som antalet långtidsarbetslösa. Så vi kan konstatera att det inte är så lätt att hitta ett jobb om man blir arbetslös efter att ha fyllt 50 år. Även de unga har svårigheter med att hitta jobb, vi har sammanlagt 253 personer under 25 år som är arbetslösa arbetsökande. Det finns också över tusen lediga arbetsplatser i regionen, men tyvärr inte arbetsökande som passar för just de jobben.

Arbetslösa arbetsökande av arbetskraften samt lediga jobb i april 2022

Kommun	Arbetslöshet %	Antal arbetslösa personer	Av dessa					Långtidsarbetslösa	Antal lediga jobb totalt
			Män	Kvinnor	< 20 år	< 25 år	> 50 år		
Hangö	9,7	341	187	154	6	37	169	179	341
Ingå	5,8	145	74	71	0	10	76	77	30
Kyrkslätt	6,3	1 285	738	547	22	118	544	509	334
Raseborg	8,6	1 079	596	483	15	77	507	558	390
Sjundeå	5,3	165	92	73	0	11	77	76	42
		3 015	1 687	1 328	43	253	1 373	1 399	1 137

Källa: Arbets- och näringsministeriet

Utbildningsnivån varierar en hel del beroende på var i området vi rör oss. I Hangö saknar 35 % av alla som fyllt 25 år en utbildning. Detta kan kanske delvis förklaras med att det i staden funnits många arbetsplatser där man kunnat börja jobba direkt efter skolan och där man lärt sig jobbet på plats, ingen utbildning har krävts. En annan orsak kan vara bristen på utbildningsplatser på finska. Om man vill skaffa sig en specialyrkesexamen på finska finns den utbildning som är närmast i Lojo.

Utbildningsnivå, de som fyllt 25 år, 31.12.2020

Kommun	Andra stadiets utbildning	Special yrkesutb. nivå	Lägsta högre nivå	Lägre högskole- utbildning	Högre högskole- utbildning	Forskar- utbildning	Ingen examen
Hangö	38,5	1,3	10,7	7,7	6,2	0,5	35,1
Ingå	37,4	0,9	13,3	12,9	11,3	1,3	22,9
Kyrkslätt	33,1	1,3	11,4	15,5	16,8	1,9	20,0
Raseborg	38,4	1,0	11,8	11,1	8,9	0,7	28,1
Sjundeå	36,1	1,7	12,0	13,6	12,7	1,4	22,5
Hela området	35,8	1,2	11,6	13,0	12,5	1,3	24,6

Källa: Statistikcentralen

Föreningslivet är mycket aktivt i Västnyland. Enligt Patent- och registerstyrelsens register finns det totalt över 1 800 registrerade föreningar inom olika sektorer och en stor del av all kultur- och fritidsverksamhet sker inom ramen för dessa föreningar. Föreningslivet är mycket viktigt med tanke på att öka välmåendet och samhörigheten i byarna, mycket av den utvecklingsverksamhet som Pomoväst stöder sker inom dessa föreningar. Föreningarna kan också fungera som en bra samarbetspart för tex kommunerna, då det gäller att utveckla lokal service.

4. Utvecklingsbehovet

SWOT-analys

<p>Styrkor</p> <p>En mångsidig miljö Skärgården Närheten till huvudstadsregionen Hangö hamn och Ingå Djuphamn Livskraftiga byacentrum Livlig småföretagsamhet Ett rikt kulturliv Aktiv tredje sektor, många föreningar Tvåspråkighet (flerspråkighet) Mångsidig och intressant historia innefattande bla kulturhistoria, krigshistoria och gamla bruksmiljöer Trygghet</p>	<p>Svagheter</p> <p>Närheten till huvudstadsregionen gör att vi hamnar i skuggan av denna Obefintlig kollektivtrafik, dåliga förbindelser på vissa håll i området Brist på fungerande vatten- och avloppssystem på vissa håll i området Dåliga dataförbindelser på vissa håll i området Antalet stora arbetsgivare har minskat Brist på arbetsplatser för de som saknar utbildning Brist på arbetsplatser för högskoleutbildade Luckor i utbildningsutbudet Befolkningsutvecklingen Åldersstrukturen Mottagandet av nya invånare, integrationen Motstånd mot förändringar Utbudet på ultranära tjänster är bristfälligt</p>
<p>Möjligheter</p> <p>Närheten till huvudstadsregionen Inhemsk turism, närturism, matturism, kulturturism Intresset för närmata och inhemsk mat ökar Multilokalt (arbets-)liv Fritidsboende Utbildningsmöjligheter Naturen, skärgården Digitalisering Intresset för att flytta, helt eller delvis, till landet</p>	<p>Hot</p> <p>Klimatförändringen Stor belastning på naturen, både på land och till havs SOTE-reformen kan leda till att servicen koncentreras till större tätorter och folk flyttar dit där servicen finns Minskning av medel för lokal utveckling Kommunernas ekonomi försämras Regionens specialdrag försvinner, tex tvåspråkigheten Ungdomarna mår allt sämre</p>

Styrkor

Vi har en mångsidig miljö och kan erbjuda möjligheter för fritidsaktiviteter, fritidsboende, närturism och välmåendetjänster och allt detta ger utkomstmöjligheter för lokalbefolkningen. Vår skärgård är unik och befolkningen där mångdubblas under sommarhalvåret. Närheten till huvudstadsregionen ger oss en bra marknad för lokala produkter och en trygghet för invånarna är också närheten till specialtjänster. Därtill är det möjligt att bo på landet och pendla till jobbet i stan.

Hangö hamn har alla tider varit en av Finland främsta portar ut till den stora världen och fungerar även som en motor för hela regionen. Även Ingå Djuphamn har en viktig roll då det gäller fraktrafiken till havs och även nu då man beslutat att ett stort gas-fartyg skall stationeras där för att kunna sköta åtminstone en del av gasförsörjningen till landet.

Vi har livskraftiga byacentrum där människor kan leva, bo och utöva sina yrken tack vare den service som ännu finns där, men det finns också potential för utveckling av den lokala servicen. En livlig småföretagsamhet erbjuder den lokala servicen och har också en sysselsättande verkan. Många uppskattar en personlig service och ett vänligt bemötande. Småföretagsamheten är också en styrka med tanke på att man inte är så beroende av en stor arbetsgivare tex. då det gäller arbetsplatser. Vi har också en aktiv tredje sektor som producerar tjänster samt bidrar till att öka välmåendet tack vare att den ger människor en meningsfull sysselsättning på sin fritid, den ökar den sociala samvaron och ger också arbetstillfällen.

Den levande tvåspråkigheten i regionen underlättar nätverkande, internationella kontakter, turismen, det nordiska samarbetet och de flesta kan få service på sitt eget modersmål. Bland besökare kan också tvåspråkigheten ses som en aning exotisk och locka besökare tack vare detta.

Vi har också en mångsidig och intressant historia. Nämnas kan Raseborg - en borg från medeltiden, den maritima historien, bruksmiljöerna, Kungsvägen, Porkala Parentesen samt Hangö både som krigsfront och som utgångspunkt för många som i tiderna emigrerade till Amerika.

Svagheter

Vi kan också konstatera att närheten till huvudstadsregionen medför nackdelar för vårt område. Då man utifrån ser på Nyland så överskuggar huvudstadsområdet allt annat. Tex då det gäller statistik så ser man ofta på hela landskapet och inser inte att förhållandena kan vara mycket annorlunda i utkanterna av Nyland. I och med att de flesta människorna bor inom huvudstadsregionen så fattas också besluten i praktiken av dem. Vi är för få på landsbygden (inom Pomovästs verksamhetsområde endast cirka 4 % av hela Nylands befolkning) för att kunna göra vår röst hörd tex då det gäller planeringsfrågor, utvecklingsfrågor, sjukvård o.dyl. En annan aspekt är också den att många upplever landsbygden som en plats för fritid och avkoppling och man vill gärna besöka oss. Detta är helt ok men det medför också en stor belastning på vår natur. En svaghet är även att en del av de som flyttar från staden till landet saknar förståelse för hur man lever och verkar på landet. De känner sig störda då bonden kör med sin traktor på åkern en tidig söndagsmorgon eller då det lyser i växthusen dygnet runt.

Ett problem är också den obefintliga kollektivtrafiken. Då man åker öst – västlig riktning kan man ännu ta sig fram någorlunda bra med tåg eller buss (förutsatt att man kan anpassa sina tidtabeller) men då det gäller övrig trafik så är man i stort sett hänvisad till den egna bilen. I vissa kommuner har man under de senaste åren gjort satsningar på kollektivtrafiken, men ännu finns mycket kvar att utveckla.

Antalet stora arbetsgivare har minskat drastiskt under senare år och detta har medfört att många blivit arbetslösa. Den pågående pandemin har också bidragit till att sysselsättningsgraden sjunkit och tex i Hangö var arbetslöshetsgraden 9,7 % i april 2022.

Redan från tidigare har det varit mycket dåligt med andra stadiets utbildningsmöjligheter på finska och nu har också utbudet på svenskt håll skurits ner. Detta gör att ungdomar redan i unga år är tvungna att åka långa vägar för att skaffa sig en utbildning. Då man ser till de högskoleutbildade kan vi igen konstatera att de ungdomar som skaffat sig en högskoleutbildning allt oftare låter bli att återvända till sin hemkommun pga brist på arbetsplatser i regionen. Vår befolkningsutveckling är negativ i de västliga områdena medan den ännu är positiv i de östra delarna av området. Vi har också en befolkning som blir allt äldre då de unga flyttar till storstäderna eller ut i världen. Vi borde få nya invånare till området men för att lyckas med detta krävs en ändring av attityder och mera samarbete mellan olika instanser, kanske utveckla ett mera strukturerat system för att välkomna nya invånare.

En annan utmaning i dagens samhälle är att få nya personer med i föreningsarbetet. Samhällsklimatet är på en del håll ganska tufft idag, man tänker inte längre på vad man kan göra för andra utan mera vad andra kan göra för mig, ett gemensamt ansvar saknas och folk blir alltmer egoistiska och självcentrerade.

På vissa håll finns också ett stort motstånd mot förändringar. Det skulle krävas attitydförändringar på många plan. Brist på företagstomter och långa köer för bygglov är sådant som också påverkar utvecklingen på vissa håll i området.

Möjligheter

Vår närhet till huvudstadsregionen ger oss också potentiella kunder och besökare, den breddar sysselsättningsmöjligheterna och medför att pendling är möjlig.

Turismen har alltid varit viktig i vår region och nu ser vi potential att ytterligare utveckla den inhemska turismen över lag och i all synnerhet närturismen.

Intresset för närmat och inhemsk mat ökar. Också det kan ge arbetstillfällen, närheten till huvudstadsregionen ger kunder osv.

Det senaste året har vi sett hur det multilokala (arbets-)livet har ökat, dvs. man kan både bo och arbeta på flera ställen. Detta ger stora möjligheter i Västnyland, också här kommer närheten till huvudstadsregionen in i bilden. Det finns många fritidsbor som kan bo i sina stugor året runt, fibernätverket är någorlunda bra utbyggt, åtminstone på vissa områden inom regionen, vilket gör att man kan distansarbeta. Och allt detta medför att servicebehovet ökar även i de små byarna och ger möjligheter till utvecklande av ny verksamhet. Man vill kanske ha sin lunch hemlevererad eller någon som kommer och städar. Många vill dra ner på sitt tempo och leva ett lugnare liv. Man vill kanske odla sin egen mat, lära sig gamla hantverksmetoder osv. Med andra ord, man vill få ut det bästa av två världar, dels vara en del av den stora världen, dels leva lokalt. Digitaliseringen ger, förutom möjlighet till distansarbete, också internationella företagsmöjligheter för ungdomar. Här finns en stor potential då det gäller att utveckla olika digitala lösningar för alla åldersgrupper i samhället.

Många frågor kunde lösas genom mera samarbete på olika plan; föreningar, företag, kommunerna, tredje sektorn, turismföretagare osv.

Då det gäller det svaga utbudet på utbildningsmöjligheter så borde man också våga tänka i nya banor. Ta vara på de möjligheter digitaliseringen ger, fundera på specialiseringsmöjligheter i skolorna. Ett exempel är Hangö, där man har tennis som en specialkurs i stadens gymnasium.

Det alltmer ökande intresset för naturen och friluftsliv ger också möjligheter till att utveckla ny verksamhet, tex. upplevelseturism eller pop-up-kiosker vid friluftsområden. Vi bör också vidta åtgärder för att minska på belastningen av vår natur.

Hot

Ett stort hot är klimatförändringen som vi alla bör ta på allvar och hitta nya lösningar för att motverka. Ett annat hot är den hårda belastningen på vår natur, både till land och till havs. Risken för att det sker en oljeolycka utanför vår kust är mycket stor och en sådan kan ha förödande konsekvenser för vår skärgård och vår kust. Ett annat hot är nedsmutsningen och näringsbelastningen som de senaste åren visat sig genom rika algblomningar.

Förutom de allt större besökarmängderna har vi också på senare år fått en mycket stor hjortstam i regionen. Hjortarna är en fara i trafiken och ett problem för de som har en trädgård. Detsamma gäller i skogen, naturens mångfald lider av alla dessa hjortar.

SOTE-reformen kan leda till att servicen koncentreras till större tätorter och folk flyttar dit där servicen finns. Kommunernas ekonomi försämras, skatteprocenten är högre än i huvudstadsregionen, servicen är inte tillräckligt bra. Risken finns att regionens specialdrag, tex tvåspråkigheten, försvinner. Om vi vill behålla och utveckla vår region som en livskraftig bygd bör vi ta dessa aspekter i beaktande och locka nya invånare så att vi alla sedan tillsammans, med gemensamma krafter och ett mångsidigt kunnande, kan hålla liv i vår hembygd. Nya invånare kan samtidigt ses som ett hot mot vår tvåspråkighet, som är ett av regionens specialdrag.

Vi är också oroade för att medel för lokal utveckling skall minska ytterligare. På andra håll i landet finns flera olika källor genom vilka man kan utveckla lokalsamhället. I Nyland är dessa källor begränsade och vi behöver därför ytterligare utveckla vår kreativitet för att hitta medel för utveckling.

Sist, men inte minst, oroas vi av hur ungdomarna mår i dag. Deras liv präglas av en ständig uppkoppling med allt vad det innebär och allt fler unga mår allt sämre. Detta är något vi bör ta på allvar och tillsammans försöka hitta förebyggande lösningar för.

5. Valda prioriteringar för utveckling, mål och åtgärder i anknytning till dem

Inom ramen för denna strategi fokuserar Pomoväst på tre tyngdpunktsområden:

- Befrämjande av företagsamhet
- Natur- och miljöfrågor
- Byautveckling

Åtgärder inom dessa tyngdpunktsområden kan förverkligas både på fastlandet och i skärgården. Pomoväst uppmuntrar till en innovativ och inkluderande verksamhet och stöder en modig

utveckling! Som en röd tråd genom hela strategin finns ett fokus på samarbete, smarta lösningar för att motverka klimatförändringen och en utveckling av smarta byar.

Åtgärderna kommer i huvudsak att finansieras via landsbygdsprogrammet men vi räknar med att även kunna använda oss av andra finansieringskällor då det är möjligt.

5.1 Främjande av företagsverksamhet

Målet är att stöda befintliga företag samt främja utvecklandet av ny företagsamhet i regionen. Dels vill vi satsa på de unga, så att de vågar ta steget ut för att bli företagare men dels också på deltidsföretagande, som i bästa fall kan leda till att man blir företagare på heltid. Även etablerade företag kan behöva ett stöd för att utveckla sin verksamhet.

Då det gäller främjande av företagsverksamhet arbetar vi i nära samarbete med de företagsrådgivare som finns i området, främst från Novago. Vi har numera våra kontor i samma hus och i samma korridor, så samarbetet har ytterligare intensifierats från tidigare och även kunderna upplever det som en positiv sak då de kan träffa oss båda på samma plats. Vi informerar om vilka möjligheter till stöd det finns inom landsbygdsprogrammet, dels själva, dels i samarbete med NTM-centralen. Vi samarbetar också med kommunerna och de som där har hand om näringslivsfrågor. En annan samarbetspart är de företagarföreningar samt övriga rådgivnings- och företagargrupper som finns i regionen.

Vi har också vårt eget stödsystem, Pomo€ash Junior, genom vilket vi vill väcka tanken på företagsamhet redan i unga år. Det finns redan många ungdomar som skapat sitt eget sommarjobb via Pomo€ash och vi vill se detta som en inkörsport till ett "riktigt" företagande. Unga företagare anställer ofta unga personer, så detta kunde vara ett sätt att minska på ungdomsarbetslösheten. Även via Pomo€ash Senior kan någon 70-plussare ännu förverkliga sin dröm om ett eget litet företag. Vårt mål inom ramen för dessa egna finansieringssystem är att aktivera både de unga och de äldre till aktivitet och företagsamhet.

Vi vill också uppmuntra till samarbete mellan företagare, i all synnerhet då det gäller turism och närproducerad mat men även inom andra branscher. Inom en del branscher upplever man en konkurrenssituation och för att få företagarna att i stället inse att man kan vinna på ett samarbete behövs en attitydförändring. Tack vare en stor fritidsbefolkning finns det behov av att utveckla servicen i byarna och i skärgården samt utveckla mera lokala produkter. En alltmer åldrande befolkning behöver alltmer service samtidigt som vi vill satsa på förebyggande åtgärder för att alla ska må bra. Ett mycket viktigt område är även att hitta hållbara energilösningar samt nya sätt för återvinning av olika produkter. En hållbar utveckling innefattar smarta lösningar, nya sätt att samarbeta, möjligheter till distansarbete osv.

Då det gäller problemet med den stora hjortstammen, så kan man också koppla ihop detta med främjande av företagsamhet. Det handlar ju i allra högsta grad om närmat, så här kunde vi utveckla metoder som gör att vi lättare skulle få dessa hjortar i vår gryta i stället för i trädgårdslandet. Kanske väcka jaktintresset hos flera unga och få dem med i jaktlagen, ordna kurser i hur man styckar och tar hand om köttet samt utveckla försäljningskanaler.

Mål; främjande av företagsamhet

- antal företag som beviljats stöd, 50 st
- nya företag, 10 st
- nya och bevarade arbetsplatser, 30 st
- nya närproducerade produkter, 20 st
- nya turismsatsningar, 10 st
- nya lokala servicetjänster, 10 st
- nya välmåendetjänster, 5 st
- miljöförbättrande åtgärder, tex nya energilösningar inom företag, 10 st
- nya samarbetsnätverk, 5 st

5.2 Natur och miljöfrågor

Västnyland är ett område med en mångsidig och unik natur, både till land och till sjöss. Tack vare vårt läge i närheten av huvudstadsregionen har vi många besökare, både tillfälliga samt sådana som har en andra bostad här i området. Alla dessa människor utgör också en belastning på naturen, det handlar om allt från utsläpp och oljud från bilar och båtar till att man rör sig i skog och mark utan att alltid riktigt ha koll på hur man bör röra sig i naturen.

Vår skärgård är unik men belastningen på den är stor. Under senare år har algblomningen blivit allt vanligare pga övergödningen av våra vattendrag. Risken för att en oljeolycka ska ske är stor. Detta är sådant som inverkar både på boendet i skärgården som på turismnäringen. Vi har skadedjur som säl och skarv som inverkar mycket negativt på fiskerinäringen. Detta är bara några exempel på problem vi behöver tänka på och hitta lösningar för.

Inom ramen för detta tyngdpunktsområde är målet dels att främja en hållbar användning av naturen, dels att hitta hållbara lösningar för bevarande av miljön på lång sikt. Vi vill också bidra till att hitta lokala lösningar då det gäller klimatförändringen, minskningen av koldioxidutsläpp, övergödning och nedsmutsning av vattendrag osv. Bioekonomi, green care och blue care samt hållbara energilösningar är andra områden som ryms inom detta tyngdpunktsområde. Projekt som kan stödas är tex informationsprojekt, utvecklande av ny teknik, vattenvårdsprojekt mm

Bristen på tex terrängcykelleder, utmärkning av leder i naturen osv. medför att människor rör sig "var som helst". För att få en bra lösning på detta bör vi fortsätta utbyggandet av ordnade fritidsmöjligheter, såsom tex byggande av vandringsleder och rekreationsområden, både för de fast bosatta och för besökare.

Mål; Natur och miljöfrågor

- antal nya friluftsleder/friluftsområden samt förbättring av dessa, 10 st
- åtgärder för ny fritidsverksamhet, 10 st
- informationsprojekt, 5 st
- lokala lösningar då det gäller miljö- och klimatåtgärder, 5 st
- bioekonomiprojekt, 3 st
- vattenvårdsåtgärder, 3 st
- utvecklande av ny teknik, 3 st
- återvinningsprojekt, 3 st

5.3 Byautveckling

Tyngdpunktsområdet byautveckling omfattar allt som man med gemensamma krafter kan göra för att öka samhörigheten i en by, främja delaktighet, öka tillgängligheten, göra byn till en säker plats för alla, utveckla en hållbar service och bidra till att göra en by där alla trivs och mår bra. Med by avser vi här ett område som naturligt kan klassas som en by, dvs. det finns något som sammanför människorna i området, tex ett föreningshus eller en byskola. Då vi pratar om by avser vi också stadsdelar i de småstäder som finns i regionen.

Här kan man genomföra projekt inom ramen för konceptet Smarta Byar, man kan genomföra inflyttningskampanjer, man kan utveckla digitala tjänster, utveckla hållbara lösningar för vatten- och avloppstjänster, dataförbindelser och överhuvudtaget öka tillgängligheten i byarna.

Då det gäller byautveckling jobbar vi i samarbete med Nylands Byar samt direkt med de aktiva byarna och föreningarna i regionen. Vi har ju redan under många års tid etablerat bra kontakter till en massa föreningar som är verksamma i regionen och till vår glädje är det allt flera som hittat till oss under senare år. Det behöver inte alltid vara en traditionell byaförening som genomför ett utvecklingsprojekt i en by utan det kan lika bra vara tex en företagarförening eller en idrottsförening som vill främja trivseln för alla i området.

Inom ramen för detta tyngdpunktsområde ryms också våra egna stödsystem Pomo€ash Junior och Pomo€ash Senior, genom vilka vi vill öka aktiviteten både bland de unga och bland seniorer. Vårt mål är att de tillsammans med andra likasinnade kan utveckla ny verksamhet och befrämja delaktigheten och aktiviteten i byarna.

Som en helt ny verksamhet vill vi inom detta tyngdpunktsområde skapa ett skärgårdsnätverk. Till detta nätverk bjuder vi in alla de som bor och/eller vistas i skärgården och som har ett intresse av att jobba för en hållbar utveckling i skärgården. Vi är med i ett nätverksprojekt, Habitability (bobarhet), genom vilket vi lär oss nya metoder för byaplanering och också skapar nya nätverk utanför vår region. I fråga om skärgårdsprojekt så kan också Fiske-Leader eventuellt komma in som en finansör.

Mål; Byautveckling

- nya byaplaner, 10 st
- åtgärder för att öka säkerheten i byn, 5 st
- åtgärder för att öka delaktigheten och samhörigheten i byn, 5 st
- planer för ett Smart By-koncept (Smarta Byar-strategier), 5 st
- planer för lokala vatten- och avloppslösningar, 5 st
- planer och/eller åtgärder för att öka tillgängligheten i byn, 5 st
- åtgärder för att öka trivseln i byn, 5 st
- åtgärder för att locka flera besökare till byn, 5 st
- åtgärder för klimatsmarta val då det gäller gemensamma byggnader, tex föreningshus och deras uppvärmning, 5 st
- åtgärder för att aktivera ungdomar, 10 st

6. Finansieringsplan

Budget och finansieringsplan

Tyngdpunktsområde	%	EU 43 %	Stat 37 %	Kommun 20 %	Offentlig totalt	Privat	Total finansiering
Befrämjande av företagsamhet	20	208 636	179 524	97 040	485 200	350 000	835 200
Natur- och miljöfrågor	30	312 954	269 286	145 560	727 800	500 000	1 227 800
Byverksamhet	50	521 590	448 810	242 600	1 213 500	800 000	2 013 000
Projektverksamhet, totalt		1 043 180	897 620	485 200	2 426 000	1 650 000	4 076 000
Verksamhetspenning		347 700	299 200	161 725	808 625	0	808 625
Verksamhet, totalt		1 390 880	1 196 820	646 925	3 234 625	1 650 000	4 884 625

Inom ramen för denna finansieringsplan finns endast de åtgärder som finansieras genom landsbygdsprogrammet. Vi räknar med en privat finansieringsandel på i medeltal 40 %. Förutom detta kan vi genomföra åtgärder med finansiering från andra finansieringskällor, såsom tex Fiske-Leader, andra EU-program eller annan offentlig eller privat finansiering.

7. Beskrivning av genomförande

Denna strategi genomförs av Pomoväst i samarbete med lokala aktörer och samarbetspartners. Pomovästs medlemmar styr verksamheten genom att varje år godkänna en verksamhetsplan för året, styrelsen är aktivt med vid uppgörandet av denna plan som sedan verkställs av personalen.

7.1 Aktivering och kommunikation

Pomoväst har en styrelse som är öppen för nya idéer, vi deltar i nya nätverk och ny verksamhet alltid då det är möjligt, vi försöker inspirera våra sökanden till att hitta nya lösningar på olika saker, vi godkänner inte finansiering för fortlöpande verksamhet utan kräver att det skall finnas någon form av utveckling i alla projekt. Vi arbetar på två språk och strävar till att sammanföra de båda språkgrupperna inom vårt område. Vi har ett bra samarbete med övriga aktörer i regionen och jobbar för att förnya vår egna verksamhet inom ramen för de resurser vi har.

Vi informerar blivande företagare om de möjligheter som finns, vi hjälper till att utveckla olika idéer och vi kan finansiera/genomföra olika utredningsprojekt för att utveckla mera innovativ verksamhet.

Under flera års tid har vi haft ungdomar som en alldeles speciell målgrupp och jobbar för att inkludera dem i den lokala utvecklingsverksamheten på olika sätt. Nämnas kan ungdomarnas egna "Leader-pengar" Pomo€ash som de själva kan ansöka om för att utveckla något nytt. Pomo€ash finansierar vi med överblivna kommunala pengar från tidigare perioder.

En till två gånger per år ordnar vi utvecklingsdagar för vår styrelse och personal, då vi tillsammans funderar på olika utvecklingsfrågor.

Vi jobbar aktivt tillsammans med övriga samarbetsparter såsom tex andra Leader-grupper för att tillsammans förverkliga nya idéer samt lära av varandra. Internationella kontakter är också viktiga i detta sammanhang.

Vårt kontor finns i Ekenäs, men vi är alltid beredda att träffa våra kunder var som helst i området. De senaste åren har vi alltmer tagit vara på de möjligheter digitaliseringen medfört och en stor del av våra möten och kundkontakter har skett via Zoom eller TEAMS vid sidan av telefon och e-post och detta har fungerat mycket bra.

Pomoväst hyr kontorsutrymmen i en fastighet där många andra företag och organisationer också har sina kontor och vi har en bra sammanhållning inom huset. Detta gör att vi får ut vår information genom alla dessa samarbetsparter som finns nära till hands. Det gör också att vi får nya idéer och infallsvinklar, då vi umgås med personer som jobbar med helt andra saker än vad vi gör. Många goda idéer har fötts vid det gemensamma kaffebordet. De mest viktiga samarbetsparterna i detta hus är Novagos företagsrådgivare, tillsammans med dem kan vi bjuda in våra gemensamma kunder och de kan få både företags- och finansieringsrådgivning på samma gång. En annan viktig samarbetspart är Svenska Kulturfondens regionala ombudsman, som jobbar mycket med föreningar och där kulturfonden många gånger bidrar med privata medel till olika föreningsprojekt. I samma hus finns också lokaltidningen Västra Nylands redaktion, vilket också är en fördel då man vill få ut någon info lokalt.

I normala fall (då det inte är någon pandemi på gång) strävar vi efter att åtminstone en gång per år ordna ett info-/diskussionstillfälle i varje kommun. Vi brukar också hålla våra vår- och höstmöten i olika kommuner och samtidigt få en presentation av något projekt som förverkligats där.

Styrelsemedlemmarna fungerar också som en kontaktlänk till sina hemkommuner samt inom sina egna nätverk. Verksamhetsledaren har en direkt kontakt till kommunernas tjänstemän och utbyter information regelbundet.

Vi deltar också gärna i evenemang ordnade av andra och passar då på att informera om vår verksamhet. Vi deltar i lokala mässor och seminarier och övriga tillställningar.

Sedan arbetar vi också mycket inom olika nätverk, tillsammans med våra samarbetsparter jobbar vi tillsammans för en utveckling av regionen. Vi har kunskap om varandras verksamhet och "marknadsför" varandra. Detta gäller speciellt kommunerna, Novago företagsutveckling och övriga företagsrådgivningsorganisationer samt Nylands Byar.

Då vi ser till hur många nya kontakter som tas till oss regelbundet nuförtiden, så vågar vi påstå att förankringen i området är bra och många känner till oss och tar kontakt. Vårt mål är att tröskeln till oss skall vara låg och vi vågar också påstå att detta mål har nåtts. År 2021 var 79 % av alla som lämnade in en ansökan till oss helt nya aktörer som inte tidigare sökt om medel från Pomoväst. Bland dessa finns både företag och föreningar från olika delar i området.

7.2 Information, intern och extern

Medlemmarna består av enskilda personer, företag, föreningar och kommunerna i området. Dessa sammankommer till höst- och vårmöte varje år och godkänner verksamhetsplan och budget samt bokslut och verksamhetsberättelse. Får ett medlemsbrev minst två gånger per år med information om aktuella frågor.

Styrelsen är tillsatt enligt trebasprincipen, representerar olika delar av området, har ett brett kunnande, är tvåspråkig, drar upp riktlinjer för verksamheten, utvärderar och ger utlåtanden om projektansökningar, förmedlar information inom sina egna nätverk och bidrar med sin erfarenhet och sina kontakter.

På styrelsens intrasida har vi samlat all information som en styrelseledamot (eller en ny anställd) kan behöva. Där finns allmän information om Leader-verksamhet, vår strategi, våra urvalskriterier, kvalitetshandboken, information om lagar och förordningar som hänför sig till verksamheten osv. I början av varje år har vi ett introduktionstillfälle för nya styrelsemedlemmar där vi går igenom allt aktuellt. Alla har möjlighet att delta i olika utbildningstillfällen och en del tillfällen ordnar vi i samarbete med andra Leader-grupper, dels för att öka kunskapen, dels för att öka samarbetet mellan grupperna. Varje år har vi en utvärderings-/utvecklingsdag för styrelse och personal då vi går igenom kvalitetshandboken och uppdaterar den vid behov

Allmänheten får allmän information om vår verksamhet och projekt via massmedia, vår hemsida och Facebook samt deltar i info-/diskussionstillfällen som vi ordnar runtom i regionen.

Då det gäller byaverksamhet samarbetar vi med Nylands Byar som dels själv förverkligar olika byautvecklingsprojekt, dels förmedlar information om Leader till byarna. Vi samarbetar också direkt med många olika föreningar i området och de ansöker om projektstöd från oss. Representanter för föreningarna deltar i de allmänna info-/diskussionstillfällen vi ordnar. Vi deltar också i olika byaforum, nämnas kan tex det nya Raseborgs Byaforum som grundats av Raseborgs stad år 2022.

Gällande företagsverksamhet är de främsta samarbetsparterna Novago Företagsutveckling och ProAgria som förmedlar information och kontakt då företagare tar kontakt med dem. Också här arbetar vi inom olika samarbetsnätverk, tex Raseborgs Företagsriddare men vi har också direkt kontakt med tjänstemän i alla kommuner i området.

Vi ordnar olika infotillfällen runtom i regionen där nuvarande och blivande projektaktörer får information om vår verksamhet, möjligheterna till Leader-finansiering osv. Dessa tillfällen är öppna för alla intresserade. Ibland hålls ett tillfälle på svenska, ibland på finska och ganska ofta som tvåspråkiga. Vi informerar ofta om vår verksamhet också i samband med andra tillfällen vi ordnar. Vi kan nämna tex den projektskola vi hållit under det senaste året. Då vi är ute i byarna och berättar om hur man skriver en projektplan, hur man informerar, hur man dokumenterar, var man hittar finansiering osv., ja då berättar vi naturligtvis också om Pomoväst och vad vi jobbar med och vad vi kan erbjuda.

7.3 Samarbete och nätverkande

Ensam är inte stark då det gäller lokal utveckling. Här lönar det sig i stället att jobba tillsammans med andra och få synergieffekter av varandra.

Här ovan har vi redan nämnt många av våra mest centrala samarbetsparter inom regionen. Det är kommunerna, företagsrådgivningsorganisationerna, bya-organisationerna, lokala föreningar och företag samt olika läroinrättningar.

Minst lika viktiga är de samarbetsparter som finns utanför vårt eget verksamhetsområde. Här kan vi nämna andra Leadergrupper, vi har tex ett mycket tätt samarbete med de övriga nyländska Leadergrupperna (SILMU, EMO, Ykkösakseli och Pomoväst). Verksamhetsledarna träffas regelbundet, likaså den övriga personalen och minst en gång per år har vi en träff för våra styrelsemedlemmar. Vid det sistnämnda tillfället är också NTM-centralens personal med. Vi genomför projekt tillsammans, vi informerar varandra och vi stöder varandra i vårt arbete. Det vi nu har planerat är ordnandet av gemensamma utbildningstillfällen, uppgörande av gemensamt info-material mm. Vi vill på detta sätt undvika överlappande arbete och spara på våra resurser. Dessutom har vi planerat gemensamma årliga teman, såsom tex ungdom, miljöfrågor, företagande och internationell verksamhet. Genom att Leader-grupperna och NTM-centralen gemensamt lyfter fram ett tema per år kan vi öka vår synlighet

och vårt resultat. Vi har också som mål att Leader-grupperna genomför ett gemensamt projekt för varje tema. Därtill upprätthåller Leadergrupperna i Nyland samt NTM-centralen en gemensam webbsida, www.nylandsbygd.fi samt en Facebook-grupp "Uusimaaseutu – Nylandsbygd", där vi alla hjälps åt med uppdateringar.

Alla två- och svenskspråkiga Leadergrupper (Leader Åland, Aktion Österbotten, I Samma Båt, SILMU och Pomoväst) har också bildat ett eget nätverk där vi regelbundet träffas och diskuterar gemensamma frågor. I och med att Åland nu också kommer att lyda under Finlands nationella landsbygdsprogram är det ännu viktigare än förr att vi upprätthåller detta nätverk och involverar dem i verksamheten samtidigt som vi kan lära oss en hel del av dem. Vi har genomfört gemensamma projekt med vissa av dessa grupper och för närvarande jobbar vi med projektet "Smartare tillsammans" i samarbete med Leader Åland och I Samma Båt. Inom ramen för det projektet funderar vi tillsammans på nya lösningar inom den lokala utvecklingen samt även på vårt eget arbete inom grupperna. Vi har även diskuterat hur vi vid behov kunde "vikariera" varandra vid en krissituation. Vi har dessutom genomfört korsaundersökning med Aktion Österbotten.

Vi samarbetar också med alla andra Leadergrupper i landet genom att delta i gemensamma möten och evenemang. Vi har också en gemensam ombudsman som koordinerar verksamheten och för Leadergruppernas talan.

Vi har också ett mycket bra samarbete med Nylands NTM-central, både direkt och inom ramen för samarbetet mellan alla nyländska landsbygdsutvecklare. Vi har regelbundet möten och träffar, främst för personalen men också så att alla styrelsemedlemmar är med någon gång per år. Då det gäller projektverksamheten har vi en direkt kontakt med tjänstemännen på NTM-centralen och diskuterar "kneppiga" fall med dem före vi behandlar dem i vår styrelse.

Vi har gjort en nätverksanalys, se bilaga.

I analysen har vi delat in våra samarbetsparter i olika grupper och analyserat i vilken form vårt samarbete är idag. Nästa steg i processen är att vidta åtgärder där det behövs, för att utveckla samarbetet.

I samarbete med de övriga nyländska Leadergrupperna har vi gått igenom våra gemensamma nätverk och också där nu lyft fram de nätverk vi tillsammans borde utveckla. Denna analys finns i bilagan.

7.4 Administration

Pomoväst har två fast anställda; en verksamhetsledare och en projektrådgivare. Bokföring och löneräkning sköts som köptjänst, likaså olika experttjänster som tex ADB-stöd. Båda anställda arbetar med projektrådgivning och kundkontakter.

Verksamhetsledaren har det övergripande ansvaret och är den som mest rör sig på fältet, håller infotillfällen, deltar i nätverksskapande verksamhet osv. Hon handhar också det ekonomiska ansvaret och -uppföljningen.

Projektrådgivaren ansvarar i första hand för projektrådgivningen men även för den fortlöpande informationen, infobrev, uppdatering av hemsidan o.dyl., uppföljning av projekten och deras resultat, medlemsregister osv.

Verksamhetsledaren har varit anställd sedan år 1998 och projektrådgivaren sedan år 2004, så båda har en lång erfarenhet av Leader-arbete och deltar regelbundet i alla utbildningar som ordnas av ministeriet, livsmedelsverket och nätverksenheten.

Då det gäller administrationen jobbar vi på att utveckla våra rutiner, automatisera mera och överhuvudtaget utveckla våra system. Dels görs detta i samarbete med Leader Åland och I Samma Båt inom ramen för vårt gemensamma projekt "Smartare tillsammans".

Pomovästs styrelse utvärderar ansökningarna på sina möten och för detta ändamål har vi gjort upp en utvärderingsblankett som kommer att uppdateras inför den nya programperioden. Vi har redan under några års tid arbetat så att vi haft två till tre ansökningsomgångar per år och på så sätt fått flera ansökningar för behandling samtidigt och då kunnat ställa dem mot varandra. Det nya under inkommande programperiod är att vi tillsammans med de övriga nyländska Leader-grupperna och NTM-centralen tänkt gå in för olika teman som vi satsar på under olika år.

8. Uppföljning och bedömning

Vi följer kontinuerligt upp förverkligandet av strategin genom att följa med hur de uppställda målen förverkligas. För varje år gör föreningen upp en verksamhetsplan och vid årets slut utvärderas verksamheten. Styrelsen håller en utvärderings-/planeringsdag varje höst då man går igenom strategins förverkligande och ställer upp mål för följande år.

Då det gäller behandling av ansökningar har vi, utgående från vår strategi, gjort upp en utvärderingsblankett som går igenom på styrelsemötet. Denna kommer nu att uppdateras till den kommande programperioden och utvecklas ytterligare från dagens version inom ramen för vårt samarbetsprojekt Smartare tillsammans.

Vi använder oss av de uppföljningsuppgifter som vi kan få ut från Hyrrä men vi utvecklar också ett eget uppföljningssystem genom vilket vi enkelt kan följa upp hur målen i strategin förverkligas samt var vi bör sätta in extra insatser.

Vi samarbetar med Leader-grupperna I Samma Båt och Leader Åland och utvecklar tillsammans nya verktyg för uppföljning, utvärdering och ett ännu mer intensifierat samarbete.

Då vi genomför ett evenemang, en kurs eller ett seminarium ber vi om feedback från deltagarna. Vi har också tidigare bett om feedback från projektaktörer som fått finansiering av oss, det är en sak vi igen skulle kunna återinföra. Likaså styrelsens egen utvärdering av vårt arbete. Detta är enkla sätt att få en bedömning av sitt eget arbete. Någon utomstående utvärdering av vår egen verksamhet har vi inte låtit genomföra under de senaste åren men det är också en sak man kunde genomföra i samarbete med någon annan Leader-grupp.

